

Jobb (isteden)for trygd

Knut Røed

Stiftelsen Frischsenteret for samfunnsøkonomisk forskning
Ragnar Frisch Centre for Economic Research
www.frisch.uio.no

**Kan en av verdens høyeste
sysselelsettingsrater bli enda høyere?**

Tre beskrankninger i arbeidslivet

1. **Arbeidsvilje:** motivasjon – insentiver
2. **Arbeidsevne:** helse – utdanning – kvalifisering
3. **Arbeidsmulighet:** etterspørsel – inkludering

Forskbart?

- Den empiriske arbeidslivsforskningens svøpe: Alt er korrelert med alt!
 - Hvordan skille ut *årsakssammenhenger* fra *sorteringsmekanismer*?
- Vi må finne kilder til ”tilfeldig” variasjon i de faktorene vi ønsker å studere effektene av.

Insentiver

- Effekter av stønadsnivå og varighet
- Dagpenger:
 - 10 % kutt gir ca. 6 % kortere ledighetsforløp
- Arbeidsavklaringspenger:
 - 10 % kutt gir ca. 3 % kortere stønadsforløp
- Dagpenger, sykepenger, og arbeidsavklaringspenger:
 - Overgang til arbeid øker når stønadsperioden går mot slutten

Kvalifisering – rehabilitering – tiltak

- Tiltrekning eller avskrekking?
- Overgang til arbeid øker *før* tiltaksstart – ”avskrekkingseffekten” dominerer
- Selve tiltaksdeltakelsen?
 - For *arbeidsledige*: Bedre bruk av ”ventetiden”, men uklar effekt på samlet tid til jobb.
 - For personer med *nedsatt arbeidsevne*: Noe bedre jobbsjanser, særlig etter utplassering i ordinært arbeidsliv.
 - *Kvalifiseringsprogrammet*: Klart bedre jobbsjanser.

**Motivering og kvalifisering:
Nærmer vi oss et ”metningspunkt”?**

**Har arbeidslivet vårt egentlig plass til
(motiverte og kvalifiserte) folk med
redusert arbeidsevne?**

Arbeidsmuligheter

- For ”samfunnet” vil det ofte være mer lønnsomt at en person med nedsatt arbeidsevne bidrar *noe* enn *ingenting*.
- For den enkelte arbeidsgiver kan kostnaden overstige gevinsten.
 - Derfor støtes de som er innenfor ut
 - Derfor ansettes ikke de som er utenfor

Forebygge utstøtning

- Effekter av gradert sykemelding for fravær lengre enn 8 uker:
 - Kortere sykefravær (66 dager)
 - Mindre trygdebruk neste to år (79 dager)
 - Markert høyere sannsynlighet for fortsatt sysselsetting to år etter (16 prosentpoeng)

Fremme inkludering og ansettelse

- **Forslag:**
 - Gradering også hovedregel ved varige trygdeytelser
 - Folketrygden dekker kostnadene ved redusert arbeidsevne – arbeidsgiver betaler for den effektive arbeidskraften
 - Den «mekaniske» sammenhengen mellom *arbeidsevne* og *arbeidstid* brytes
 - Offentlig sektor ”employer of last resort”
- Her er vi på oppløyd mark – med behov for nye forsøk